

Comparație între indicele armonizat al prețurilor de consum și indicii prețurilor de consum calculați conform definiției naționale: principalele diferențe conceptuale

Indicii prețurilor de consum (IPC) se numără printre indicatorii macroeconomici fundamentali. Pe lângă rolul important pe care îl dețin în implementarea politicii monetare și în analiza economică în general, acești indici sunt utilizați și în alte scopuri, precum evaluarea variației puterii de cumpărare a veniturilor, negocierile salariale, indexarea prețurilor prevăzute în contracte. Totuși, în diverse țări există unele deosebiri în modul de definire și de calcul ale IPC, ceea ce influențează rezultatele comparațiilor la nivel internațional. Recomandări metodologice pentru calcularea IPC se regăsesc în „Manualul indicilor prețurilor de consum: teorie și practică” acceptat pe plan internațional și în rezoluțiile Organizației Internaționale a Muncii (OIM)¹, însă numai statele membre UE au adoptat reglementări cu caracter obligatoriu referitoare la modul de calcul al indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC)².

Există două argumente pentru care măsuri relevante și comparabile ale inflației sunt necesare atât la nivelul întregii zone euro, cât și pentru fiecare stat membru UE în parte. În primul rând, Banca Centrală Europeană definește stabilitatea prețurilor în zona euro drept o creștere anuală a IAPC inferioară, dar în apropierea nivelului de 2%³. În al doilea rând, ritmul de creștere a prețurilor de consum reprezintă unul dintre criteriile de convergență pe baza cărora se evaluează măsura în care un stat membru UE este pregătit să adere la zona euro. Prin urmare, este necesar un cadru conceptual armonizat pentru obținerea unor rezultate comparabile. Eurostat – Oficiul de Statistică al Comunităților Europene⁴, dar și institutele naționale de statistică din țările UE calculează IAPC⁵. Sunt disponibile serii de date pentru toate statele membre UE, pentru Islanda și Norvegia – țări din Zona Economică Europeană –, dar și pentru Turcia. IAPC corespunzător zonei euro și cel corespunzător UE sunt calculați de Eurostat prin agregarea informațiilor furnizate de fiecare țară. Aproape toate țările menționate anterior publică atât un IPC calculat conform definiției naționale, cât și un IAPC.

În general, diferențele între IPC calculați conform definiției naționale și cele între IPC și IAPC corespunzător unei anumite țări sunt generate de cel puțin unul dintre următorii factori:

- Cel mai important factor cu impact asupra comparabilității internaționale a IPC este modul de tratare a costurilor aferente locuințelor ocupate de proprietari. În 16 dintre cele 27 de state

¹ OIM, FMI et al., „Manualul indicilor prețurilor de consum: teorie și practică”, Geneva, 2004, și „Rezoluție privind indicii prețurilor de consum” adoptată în cadrul celei de-a 17-a Conferințe Internaționale a Statisticienilor în domeniul Muncii, Geneva, 2003.

² Reglementările sunt disponibile pe *website*-ul Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

³ Rolul IAPC în strategia de politică monetară a BCE este descris în articolul intitulat „Indicele armonizat al prețurilor de consum: concept, caracteristici și experiență până în prezent” din Buletinul lunar al BCE, iulie 2005.

⁴ Eurostat furnizează date și informații suplimentare referitoare la IAPC pe *website*-ul său. Publicația Eurostat „Indicii armonizați ai prețurilor de consum (IAPC) – Scurt ghid pentru utilizatori” (Luxemburg, 2004) prezintă modul de definire și de calcul ale IAPC, precum și o bibliografie pentru obținerea de informații mai detaliate.

⁵ Biroul de Statistică a Muncii din SUA calculează un IAPC pentru SUA cu titlu experimental. Deși acesta se dorește a fi o aproximare cât mai fidelă a conceptului IAPC, nu înseamnă neapărat că s-au respectat întocmai reglementările în domeniu.

membre UE, aceste costuri se exclud din calculul IPC conform definiției naționale, în timp ce în alte state membre se aproximează fie prin chirii imputate proprietarilor, fie prin cheltuieli asociate creditelor ipotecare. În cel de al doilea caz, se includ, de regulă, și variațiile cheltuielilor cu reparațiile/amenajările importante sau, alternativ, variațiile amortizării estimate a locuinței. În prezent, IAPC nu include variațiile costurilor aferente locuințelor ocupate de proprietari, nefiind încă luată o decizie în această privință. Într-un studiu-pilot, Eurostat analizează metoda achiziției nete, respectiv includerea variațiilor prețului de cumpărare a locuințelor și ale cheltuielilor cu reparații/amenajări importante și întreținere.

- Cheltuielile de consum luate în calculul IPC conform definiției naționale pot varia de la o țară la alta. În cazul în care se utilizează principiul „național” al consumului, IPC reflectă variațiile prețurilor tuturor bunurilor și serviciilor achiziționate de consumatorii rezidenți în țara respectivă, inclusiv ale cheltuielilor efectuate de aceștia în străinătate. Alternativa constă în aplicarea principiului „intern”, care ia în considerare toate cheltuielile de consum realizate în țara respectivă, indiferent de statutul de rezident/nerezident al consumatorilor. IAPC se calculează pe baza principiului „intern” al consumului.
- Actualizarea componenței și structurii coșului de consum utilizat în calculul IPC conform definiției naționale și respectiv al IAPC se poate face la intervale diferite. Un avantaj al actualizării periodice (de exemplu, în fiecare an) a coșului și a ponderilor IAPC îl reprezintă faptul că indicele reflectă astfel tendințele actuale ale consumului. IAPC este un indice Laspeyres cu bază fixă care permite, dar nu impune, o actualizare anuală a ponderilor bunurilor și serviciilor în coșul de consum. Anual, este necesară o verificare a reprezentativității ponderilor IAPC, pentru a se putea opera modificări în cazul în care acestea influențează negativ relevanța sau comparabilitatea indicilor de prețuri.
- Unele institute naționale de statistică utilizează, pentru nivelul cel mai detaliat de agregare, formule diferite pentru calculul IPC conform definiției naționale și, respectiv, al IAPC.
- În cazul IPC conform definiției naționale, sfera de cuprindere a serviciilor de sănătate, protecție socială și educație diferă semnificativ de la o țară la alta. De exemplu, cheltuielile efective ale consumatorilor pentru servicii medicale și de educație nu sunt întotdeauna luate în considerare în măsurarea inflației prin IPC. Armonizarea modurilor de abordare a acestor cheltuieli în cadrul IAPC a reprezentat o realizare majoră.
- Există diferențe semnificative în abordarea statistică a modificării calității produselor, a introducerii noilor produse în coșul de consum, a soldărilor, a produselor sezoniere etc.

Prin activitatea Eurostat și a institutelor naționale de statistică a crescut comparabilitatea indicilor armonizați ai prețurilor de consum, însă sunt necesare în continuare eforturi în acest sens. Trebuie menționat și faptul că, întrucât institutele naționale de statistică au adoptat frecvent practici armonizate atât pentru calculul IAPC, cât și pentru calculul IPC conform definiției naționale, într-o anumită măsură chiar și comparabilitatea acestora din urmă s-a îmbunătățit ca urmare a preocupării pentru armonizarea indicilor prețurilor de consum.

Sursa: Banca Centrală Europeană, 29 ianuarie 2007